

SUOMEN KIELEN LOPPUTENTTI 2019–2020

Lähdekirjallisuus suomen kielestä

Erkki Savolainen: *Verkkokielioppi. Suomen kielen äänne-, muoto- ja lauseoppia*. Finn Lectura 2001. – <https://fl.finnlectura.fi/verkkosuomi/etusivu.htm>

Gehring, Sonja; Heinzmann, Sanni: *Suomen mestari 1. + 2. + 3. Suomen kielen oppikirja aikuisille*. Finn Lectura 2012-2013.

Lähdekirjallisuus suomen kirjallisuudesta

Ensisijaiset lähteet

Projektin Lönnrot (vapaasti ladattavia e-kirjoja verkossa): <http://www.lonnrot.net/etext.html>

1900-luvun toisen puoliskon ja 2000-luvun kirjallisuuden tekstejä digitalisoituna: <https://app.schoolology.com/group/2409840515/materials#/group/2409840515/materials?f=93855989> (Cod acces: 4VGG-Z3H8-439ZP)

Toissijaiset lähteet

Suomen Kirjallisuuden Seuran Kansallisbiografia: <https://kansallisbiografia.fi/>

Kirjallisuudentutkimuksen käsitteistö: <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kirjallisuudentutkimus>

Panu Rajala: Timo K. Mukka ja miehen tunteellinen kapina: <https://www.panurajala.fi/puheita/timo-k-mukka-ja-miehen-tunteellinen-kapina/>

Helka Rissanen: Sofi Oksasen tragedian Puhdistus henkilöt historiasta todistajina (sivut 46-78): <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/84595/gradu06734.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Johdatus Elias Lönnrotin Kalevalaan: <https://kalevalaseura.fi/kalevalasta/>

MALLI I.

Suullinen koe

LOPPUTENTTI SUOMEN KIELESTÄ JA KIRJALLISUUDESTA 2019–2020

1. KIELI

Joitakin vuosia sitten Suomessa kohuttiin eliittikouluista. Ajatus, että lahjakkaat lapset sijoitettaisiin taitojaan vastaaviin kouluihin, sai demokraattiselta kansakunnalta tuomion. Kaunis tasavertaisuuden tavoite, kaikille samat mahdollisuudet, elää tiukasti suomalaissydämissä.

Urheilussa tämä tavoite unohdetaan. Huomaamattamme olemme luoneet lasten ja nuorten urheilusta ja liikunnasta kilpailupainotteista, voittoa tavoittelevaa toimintaa. Ne, jotka eivät pysy tahdissa mukana, eivät vastaa joukkuen johdon ja vanhempien kunnianhimoisia tavoitteita, putoavat armotta pois. -- Tavoite, että kaikista nuorista tulisi huippu-urheilijoita, on kuitenkin vähintäänkin epätoivoinen. Suomessa on korkeintaan 1500 ammattimaista huippu-urheilijaa.

(Pirkka-lehti, marraskuu 2003, ote pääkirjoituksesta)

Kuvaile tekstinkin perusteella **nominien monikkojen** muodostusta!

Pistetys:

- **monikkomuodot: joitakin, vuosia, eliittikouluista, lahjakkaat, lapset, taitojaan, vastaaviin, kouluihin, kaikille, samat, mahdollisuudet, suomalaissydämissä, lasten, nuorten, kilpailupainotteista, ne, jotka, vanhempien, kunnianhimoisia, tavoitteita, kaikista, nuorista, huippu-urheilijoita** 2,3 p.

- **monikkojen muodostus: -t –monikko, -i-monikko ja i:stä riippuvat vokaalivaihtelut vartalossa** 6,7 p.

+1 p. läsnäolo

2. KIRJALLISUUS

Tulkitse seuraavaa katkelmaa Elias Lönnrotin Kalevalasta ja kerro eepoksen ja Lönnrotin roolista suomalaisen kirjallisuuden kontekstissa!

”Marjatta, korea kuopus, meni matkoa vähäisen,
meni marjan katsantahan, punapuolan poimintahan
hyppysillähän hyvillä, kätösillä kaunihilla.

Keksi marjasen mäeltä, punapuolan kankahalta:
on marja näkemiänsä, puola ilmoim luomiansa,
ylähäkö maasta syöä, alahako puuhun nousta!

Tempoi kartun kankahalta, jolla marjan maahan sorti.
Niinpä marja maasta nousi kaunoisille kautoloille,
kaunoisilta kautoloilta puhtahille polviloille,
duhtahilta polviloilta heleville helmasille.

Nousi siitä vyörivoille, vyörivoilta rinnoillensa,
rinnoiltansa leuoillensa, leuoiltansa huulillensa;
siitä suuhun suikahutti, keikahutti kielessä,
kieleltä keruksisihin, siitä vatsahan valahti.

Marjatta, korea kuopus, tuosta tyytyi, tuosta täytyi,
tuosta paksuksi panihe, lihavaksi liittelihe.”

Elias Lönnrot: *Kalevala* (1849)

ARVIOINTI:

Tekstin tulkinta: 4 p.

Tyylipiirteiden analyysi: 2 p.

Kirjallisuushistoriallinen ulottuvuus: 3 p.

Läsnäolo: 1p.

Vastauksen poikkeuksellinen kielellinen ja tyylillinen laatu: lisää 0,50 p.

MALLI II.

Suullinen koe

LOPPUTENTTI SUOMEN KIELESTÄ JA KIRJALLISUUDESTA 2019–2020

1. KIELI

En pysty sanomaan sinulle onko suomi "kaunis" kieli. En tarkoita, että se olisi äänteellisesti rumaa, päinvastoin. Tätä kieltä ei voi kuvata pelkin esteettisin käsittein. Esitit minulle vaikean kysymyksen: miltä suomen kieli kuulostaa?

Minulle ei ole enää yhtä herkkä korva suomen kielen suhteen kuin silloin kun olin vasta tullut tänne. Silti nykyäänkin, kun esimerkiksi kuuntelen radiota, minulla saattaa pistää korvaan jokin sana, joka kuulostaa erityisen komealta, agressiiviselta, rajulta, rauhoittavalta tai korealta vaikei minulla ole aavistustakaan mitä se tarkoittaa.

Yritän kuvailla sinulle joitakin vaikutelmiani. Toivottavasti saat pian todistaa kaiken omin korvin.

Aluksi on mainittava *muurahainen*. Se on lempisanani. -- Sitä ei ole helppo lausua, eihän? Minullekin se on vaikeaa.

(Philippe Guicheteau: Sunnuntaikirjeitä Suomesta. Tammi, Hki, 1999)

Kuvaile tekstinkin perusteella **partitiivin muodostusta ja käyttöä!**

Pistetys:

- **partitiivimuodot: rumaa, tätä, kieltä, radiota, aavistustakaan, mitä, joitakin, vaikutelmiani, sitä, vaikeaa 1 p.**

- **partitiivin muodostus: sijapäätteet 3 p.**

- **partitiivin käyttö predikatiivina, objektina ja subjektina 5 p.**

+1 p. läsnäolo

2. KIRJALLISUUS

Tulkitse seuraavaa runoa keskittyen runon tunnelmaan, rytmiin, runokuvaan ja niiden rooliin runon kontekstissa ja kerro siitä Suomen kirjallisuuden vaiheesta, jolloin runo oli kirjoitettu.

Katri Vala: Lentokoneelle

Elän suurta, totta satua:
sinä ihmisen välkkyvä jättiläiskukka,
hopeinen ja valkoinen iris, lentokone,
nouset sinisestä järvestä
valtaavan korkealle
aurinkoisen maailman ylle.
Sinä olet unohtanut juuresi,
sinä olet unohtanut vartesi,
on vain teriösi ihana kiihko:
ylemmäs!

Kurkistan terälehtiesi lomitse maata.
Olen onnellisempi kuin rakastunut.
Taivas on lähellä.
Jumalan silmät katsoivat ihmisen kukkaa.

Uusi ihme:
kuin laiva, joka etsii tuntematonta,
kiittää nyt loistava teriösi etäälle, etäälle.
Meissä on vain ilo ja hurjuus ja valloittamisen himo.
Mikä on meidän tuntemattomamme?
Uudet maat ovat liian vanhat meille!

ARVIOINTI:

Tekstin tulkinta: 4 p.

Tyylipiirteiden analyysi: 2 p.

Kirjallisuushistoriallinen ulottuvuus: 3 p.

Läsnäolo: 1p.

Vastauksen poikkeuksellinen kielellinen ja tyylillinen laatu: lisää 0,50 p.